

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Економічний факультет
Кафедра обліку та оподаткування

С Е Р Т И Ф І К А Т

підтверджує, що

Коваль Наталія Іванівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

приймала участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції
«Бухгалтерський облік, оподаткування та контроль в умовах міжнародної
економічної інтеграції», присвячена 60-річчю кафедри обліку та
оподаткування, яка відбулася 10-11 жовтня 2019 року

Декан економічного факультету

А.Д. Діброва

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИМ ПОДАТКОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасна світова практика державного регулювання доводить, що ресурсно-екологічні податки здатні забезпечити досягнення якісних змін у структурі сільського господарства, підвищення рівня екологічної безпеки та покращення добробуту населення.

У розвинутих країнах світу введення екологічного податку зумовлене потребою часткової компенсації негативного впливу на довкілля небезпечних факторів, що виникають у процесі діяльності суб'єктів господарювання у зв'язку з тим, що такий вплив є об'єктивно неминучим.

Упровадження в 1992 році збору за забруднення в Україні обґрунтовувалося необхідністю акумулювати кошти для заміщення використаних природних ресурсів. Але відрахування до спеціальних фондів охорони довкілля почали здійснювати лише з 2006 року [1].

Вагомий внесок у дослідженні проблемних аспектів ресурсно-екологічного оподаткування нашої держави в рамках теоретичних, методологічних та прикладних складових податкового регулювання економіки у своїх працях здійснили: О.О. Веклич, Т.П. Галушкіну, Т.І. Єфименко, Литвинчук А.О., В.М. Мельника, У.П. Новак, Я.В. Петракова, Т.Ф. Плахтій [2], Д.М. Серебрянського, І.М. Синякевича, А.М. Соколовську, Є.В. Хлобистова.

Однак, можливості ресурсно-екологічного оподаткування в Україні все ще залишається недостатньо задіяними задля вирішення проблем покращення добробуту населення і ефективного контролю над процесами, які завдають шкоду навколишньому середовищу. Варто звернути увагу на більш детальне дослідження ресурсно-екологічного оподаткування сільськогосподарських підприємств.

У діяльності більшості сільгосппідприємств утворюються забруднюючі речовини, які завдають шкоди природі, але обчислити суму цього податку в деяких випадках буває дуже непросто.

Екологічний податок – це загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів в атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 01.04.09 р. (пп. 14.1.57 Податкового кодексу, далі – ПК) [3].

Відповідно до ст. 240 ПК платниками екоподатку є суб'єкти

господарювання (юридичні та фізичні особи), під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються, зокрема: викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря; скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти; розміщення відходів.

Окремо слід наголосити, що платники єдиного податку всіх груп, у тому числі й четвертої (сільгосппідприємства), зобов'язані сплачувати екологічний податок на загальних підставах.

Об'єктом та базою оподаткування є, зокрема, обсяги та види забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами. Стаціонарне джерело забруднення – це підприємство, цех, агрегат, установка або інший нерухомий об'єкт, що зберігає свої просторові координати протягом певного часу та здійснює викиди забруднюючих речовин в атмосферу та/або скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти (пп. 14.1.230 ПК) [3].

Часто сільгоспвиробники вважають, що викиди забруднюючих речовин – це проблема спеціалізованих підприємств: хімічних, металургійних, енергетичних тощо, але це не так. Згідно з роз'ясненнями податківців у загальнодоступному інформаційно-довідковому ресурсі (категорія 120.09) до стаціонарних джерел забруднення можна також віднести генератори, міні-електростанції, газозварювальне обладнання, які працюють на пальному. Також джерелом викидів в атмосферу можуть бути слюсарна або автомобільна майстерня, зварювальний апарат, дизель-генератор, фарбо-пульт, обігрівач, котел (не електричний) для опалення, зерносховище та інші об'єкти. При спаленні такого пального утворюються викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин, що є об'єктом та базою обкладення екоподатком [4].

Для з'ясування питання щодо віднесення того чи іншого об'єкта підприємства до стаціонарних джерел забруднення податківці радять звертатися до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного контролю у сфері охорони навколишнього природного середовища (тобто до Міністерства екології та природних ресурсів).

Слід зазначити, що викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами можуть здійснюватися після отримання дозволу, виданого суб'єкту господарювання, відповідно до Закону України від 16.10.92 р. № 2707-ХІІ «Про охорону атмосферного повітря». Дозвіл надає право здійснювати викиди в атмосферне повітря при здійсненні господарської діяльності [5].

Згідно ст. 1 Закону України від 05.03.98 р. № 187/98-ВР «Про відходи» (далі – Закон № 187) відходи – це будь-які речовини, матеріали та предмети, що утворились у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення [6].

При цьому відведеними місцями чи об'єктами є місця чи об'єкти (місця

розміщення відходів, сховища, полігони, комплекси, споруди, ділянки надр тощо), на використання яких отримано дозвіл на здійснення операцій у сфері поводження з відходами відповідно ст. 1 Закону № 187. Визначення поняття розміщення відходів наведено в пп. 14.1.223 ПК. Це постійне або остаточне перебування або захоронення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи об'єктах (місцях розміщення відходів, сховищах, полігонах, комплексах, спорудах, ділянках надр тощо), на використання яких отримано дозволи уповноважених органів [3].

У своїх роз'ясненнях податківці уточнюють, що сільськогосподарські підприємства, які здійснюють тимчасове розміщення або зберігання відходів, у тому числі небезпечних (акумулятори, шини, люмінесцентні лампи тощо) до їх передачі на утилізацію та захоронення, не є платниками екологічного податку з 01.01.13 р. за умови наявності в них договору на видалення та утилізацію відходів із сільськогосподарських підприємств комунальними або спеціалізованими підприємствами. Тобто, з точки зору контролерів, відсутність договорів на видалення та утилізацію відходів означає, що підприємство здійснює остаточне розміщення відходів [4].

У такому разі відповідно до п. 242.3 ПК об'єктом та базою оподаткування є обсяги та види (класи) розміщених відходів, крім обсягів та видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) сільськогосподарських господарств .

Ставки податку за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах визначено ст. 246 ПК. Вони встановлюються залежно від класу небезпеки та рівня небезпечності відходів.

Особливістю діяльності сільгосппідприємств є те, що в них утворюється велика кількість органічних відходів, які потім використовуються у виробничому процесі, наприклад гній, пташиний послід тощо. Згідно з Державним класифікатором відходів ДК 005-96, затвердженим наказом Держстандарту від 29.02.96 р. № 89, гній та пташиний послід включено до групи відходів 01, класифікаційне угруповання 012, коди 0121.2.6.03 «Екскременти, сечовина та гній (включно струхлявіле сіно та солома) від худоби» та 0124.2.6.03 «Послід пташиний».

Отже, у більшості сільгосппідприємств у процесі діяльності утворюються відходи (відпрацьовані акумулятори, шини, гній, послід тощо). Сплачувати екологічний податок за такі відходи не потрібно, якщо є договір на видалення та утилізацію відходів із сільгосппідприємств комунальними або спеціалізованими підприємствами, або якщо такі відходи використовуватимуться як вторинна сировина. Тому сільськогосподарським підприємствам слід вжити якомога дієвих заходів щодо вчасного оформлення зазначених договорів та переведення відходів до вторинної сировини, з метою уникнення податкових правопорушень.

Список використаних джерел

1. Екологічний податок–2019 в Україні: «гарячі» зміни як крок до європейської моделі розвитку чи елемент посилення тиску на бізнес? [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://ecolog->

ua.com/articles/ekologichnyy-podatok-2019-v-ukrayini-garyachi-zminy-yak-krok-do-yevropeyskoyi-modeli

2. Плахтій Т.Ф. Проблеми та необхідність удосконалення методичних засад обліку розрахунків за фіксованим сільськогосподарським податком / Т.Ф. Плахтій // Економічні науки. Сер. : Економіка та менеджмент. – 2012. – Вип. 9 (2). – С. 420-428.

3. Податковий кодекс України: Кодекс України, Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI.

4. Пронина В. Екологічний податок: особливості для сільгосп підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-nalogooblozhenie-selhozpredpriyatij-12-ekologicheskij-nalog-osobennosti-dlya-selhozpredpriyatij>

5. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10.92 р. № 2707-XII.

6. Про відходи: Закон України від 05.03.98 р. № 187/98-ВР.
